

Тема: Вчення про породу

1. Адаптація і акліматизація порід.
2. Переродження і виродження порід.

1. Акліматизація — процес пристосування організму до змін в навколишньому середовищі, часто залучаючи температуру або клімат. Акліматизація звичайно відбувається за короткий час в межах тривалості життя одного організму (порівняйте з адаптацією). Акліматизація може бути раптовою або представляти собою частину періодичного циклу, як наприклад ссавці, що втрачають важке зимове хутро на легший літній одяг.

Існує загальне непорозуміння, що акліматизація і аклімація — синоніми. Якщо акліматизація відбувається природно, слово аклімація використовується у галузі фізіології щоб описати процес зміни організму, що вимушений пристосуватися до змін в їх навколишньому середовищі викликаних штучними засобами, наприклад в лабораторних умовах.

Тварини акліматизуються різними шляхами. Вівці вирощують товстішу шерсть в холодному та вологому кліматі. Більшість людей задихаються і легко стомлюються, коли вони переміщаються на вищі висоти. Після того, як тіло пристосувалося до нової висоти, ці ознаки зникають.

Риби можуть пристосуватися тільки поступово до змін у температурі води та її якості. Тропічних риб, що продається в зоомагазинах, часто тримають в контейнерах для акліматизації до завершення цього процесу.

Ті види тварин, яких люди перевезли з одного континенту на інший, досить часто протягом деякого часу заподіюють місцевій екологічній системі непоправної шкоди.

2. Занепадистість виникає через невідповідність між біологічними потребами організму і умовами життя. Першим ступенем невдалої акліматизації є переродження породи. Виродження (дегенерація) порід характеризується різким послабленням конституції, зменшенням плодючості, виникненням альбінізму тощо.

У сучасних умовах використовують такі основні шляхи збереження та використання генофонду племінних ресурсів тваринництва.

Створення заповідних стад локальних і зникаючих порід (наприклад, сірої української степової у племзаводі «Поліванівка» Дніпропетровської області і «Асканія-Нова» Херсонської області), затрати на утримання яких повинні значною мірою компенсуватись за рахунок резервів держави.

Утримання окремих популяцій і стад у природних умовах (заповідниках, наприклад, у Карпатах, у великих парках) для того, щоб зберегти реліктові породи і популяції прадавнього кореня в їхньому природному середовищі.

Тема: Конституція, екстер'єр та інтер'єр с.г тварин

1. Поняття про конституцію сільськогосподарських тварин.
2. Класифікація типів конституції тварин за І.Дюрстом та П.М. Кулешовим.
3. Фактори, що впливають на формування конституційних типів тварин

1. Термін «конституція» грецького походження й трапляється в літературі майже дві тисячі років.

Під конституцією розуміють загальну будову організму тварин, зумовлену спадковими особливостями його розвитку, внутрішнім взаємозв'язком будови і функцій тканин та органів як єдиної системи, що характеризує напрям продуктивності, обмін речовин, пристосованість до умов життя.

2. Класифікація типів конституції. Існує кілька класифікацій типів конституції тварин. Одні вчені взяли за основу морфологічний, другі — функціональний принцип, треті — тип нервової діяльності тощо. Найбільшого ж поширення набула класифікація, запропонована професором П.М. Кулешовим, який вивчив співвідношення розвитку органів і тканин залежно від напряму продуктивності тварин, розробив класичні схеми перерізів тіла овець та великої рогатої худоби й визначив чотири типи конституції: *грубу, ніжну, щільну, рихлу.*

Груба конституція характеризується грубим кістяком, товстою шкірою і щільною мускулатурою, жирові відкладення незначні. Цей тип властивий найчастіше тваринам місцевих, аборигенних порід, а також робочій худобі. Продуктивність їх невисока, але вони витривалі, невибагливі, менше хворіють.

Ніжна конституція на противагу грубій характеризується легким, міцним кістяком, тонкою шкірою, покритою м'яким волосом, слабким розвитком підшкірної жирової тканини. До такого типу можуть бути віднесені тонкорунні вівці, верхові коні, молочна худоба. Ці тварини за певних умов виявляють високу продуктивність. Проте вони менш стійкі проти захворювань і більш вибагливі до умов годівлі та утримання.

Щільна конституція властива тваринам із міцним кістяком, щільною шкірою і мускулатурою, недостатньо розвиненою підшкірною жировою тканиною. До цього типу належить переважна більшість тварин універсального та комбінованого напрямів продуктивності. Вони витривалі, добре пристосовуються до нових умов існування.

Рихла (сира) конституція, на відміну від щільної, характеризується масивною будовою тіла, значним розвитком мускулатури і підшкірної жирової тканини, широкотілістю. Такі тварини відзначаються високими відгодівельними якостями і скороспілістю. Цей тип конституції мають переважно худоба спеціалізованого м'ясного напрямку продуктивності, коні ваговозних порід, свині сальних порід, вівці м'ясо-вовнових порід.

У практиці тваринництва описані типи конституції в чистому вигляді трапляються рідко. Найчастіше спостерігається поєднання грубого і ніжного типів із щільним або рихлим. Тому класифікація, розроблена П.М. Кулешовим, була доповнена академіком М.Ф. Івановим та професором Є.А. Богдановим, які запропонували виділяти **міцний тип конституції**. Такі тварини характеризуються пропорційною будовою тіла, добре розвиненим кістяком і мускулатурою, підвищеною життєздатністю. Цей тип конституції бажаний для тварин усіх напрямів продуктивності, особливо для племінних.

Найважливіші фактори, що впливають на формування конституції, - спадковість і умови зовнішнього середовища. Відомо, що розвиток тварини починається з заплідненої яйцеклітини - зиготи, в якій запрограмовані потенційні можливості індивідуального розвитку організму. У зиготі успадкована від предків здатність організму певним чином розвиватися і реагувати на дії зовнішніх чинників, створювати свої індивідуальні якості, крім того, в розвиток зародка досить рано включаються нервова і ендокринна системи. Всі ці складні взаємодії обумовлюють утворення у тварин різних конституційних типів.

Потужним чинником, що формує тип конституції, є годівля. Недолік поживних речовин в період утробного розвитку веде до формування дрібних, низькорослих, великоголових тварин. Важливе вплив на конституціональні особливості тварин роблять також і умови утримання вагітних самок: світло, температура, атмосферний тиск, склад повітря в тваринницьких приміщеннях і т.д.

Величезна дію на формування конституції надає штучний відбір, здійснюваний людиною в певних умовах годівлі та утримання тварин.

Між конституцією і продуктивністю існує певний зв'язок: тварини міцної конституції мають хороше здоров'я і високу продуктивність. Наприклад, корова Краса костромський породи, що дала за життя більш 120 000 кг молока, або світова рекордистка ярославської породи корова Відень, добовий удій якої склав 82,1 кг, володіли міцною конституцією.

Конституція тісно пов'язана з напрямком продуктивності. Для м'ясної худоби (казахська, герефорд, шароле та ін.) і крокових коней (шайр, клейдесдаль) характерний пухкий тип конституції. Худобу молочно-м'ясних порід (Бестужев., Костромська, та ін.), Орловський рисак має щільну конституцію. Для свиней міцного типу характерна скоростиглість.

З конституцією пов'язано і певне нахил до тих чи інших захворювань, наприклад туберкульозу більше схильні тварини ніжної конституції, а захворювань травної системи - пухкого типу. Міцний щільний тип конституції обумовлює опірність організму по багатьом захворюванням.

Говорячи про зв'язок між конституцією і здоров'ям, необхідно коротко охарактеризувати ознаки ослабленою конституції. Ослаблена (перерозвинута) конституція часто обумовлюється одностороннім відбором, наприклад корів відбирають тільки по молочності, овець - по товщині вовни, без урахування фортеці (конституції) статури. Неповноцінне і недостатнє годування тварин,

особливо в ранньому віці, тривале застосування спорідненого згодовування також можуть привести до ослаблення конституції.